

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Tit. IV. De Sponsa Dvorvn.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

verò. Neque enim in hac re quidquam immutatum est per Concilium Tridentinum, sicut rectè sentit Mart. Navar. in *Manuali* cap. 22, num. 70, & correctio iurium in dubio minime inducenda est, l. *Præcipimus* 32, in fine C. De appellat. & arg. l. *Sancimus* 27, C. De testam.

14 Præterea observandum est, ex eodem decreto Concilii Tridentini in d. *vers. qui aliter*, abrogata esse omnia præsumpta matrimonia, veluti sunt, quando sponsalia per subsequentem copulam inter sponsum & sponsam transeunt in matrimonium, c. *Is qui fidem* 30 *sup. De sponsalib.* adeò, licet sponsalia sub conditione concepta sint, c. *Per tuas* 6, *inf. De conditionib. appes.* aut cum per concubitum sive sponzaneam cohabitationem convalescit, c. *Ad id* 21, *sup. De sponsalib.* & c. 2, *inf. De eo qui duxit in matrimon.* Nam hæc jure Decretalium rectè dicuntur, sicut constat ex iuribus jam allegatis. Arminius rectè juxta præscriptum Concilii Trid. quo omnia præsumpta matrimonia abrogata sunt, propter absentiam Parochi vel alterius Sacerdotis, & duorum vel trium testium, qui in præsumpto matrimonio non solent adhiberi; intelligendo tamen iis in locis, ubi hoc decretum promulgatum est: nam in fine d. c. 1, de *reformat. matrim.* disertè dicitur, hoc decretum

Concilii Trid. tunc obligare, ubi post publicationem in parochia factam elapsi sunt triginta dies. Ergò ubi publicatum non est, neminem adstringit, sed valet quoquo modo contractum matrimonium.

Postremò hic duo observanda sunt. Unum, quod de matrimonio coram Parocho vel alio Sacerdote, & duobus vel tribus testibus contrahendo diximus, non habet in locum in sponsalibus propriè dictis, quæ de futuro appellamus: hæc enim etiam hodie post Concil. Trident. clam contracta valent. Neque enim Concilium hæc abrogavit, sicut rectè monet Mart. Navar. in *Manuali* c. 75, num. 144. Atque idcirco cum Parochus, vel alius Sacerdos contrahendis sponsalibus adhibetur (ut fieri solet) id non necessariò fit, sed majoris honestatis causâ.

16 Alterum est, quòd sufficiat matrimonium contrahi coram Parocho habitationis mulieris, ubi matrimonium contrahitur in parochia ipsius. Sin in parochia viri, sufficit præsentia Parochi ipsius viri, ex declaratione Congregationis Cardinalium deputatorum ad dubia Concil. Trid. declaranda, teste Navarro *conf.* 3, n. 1, de *clandest. de spons.* & in *Manuali* d. num. 144.

IN TIT. IV. DE SPONSA DVORVN.

SUMMARI A.

1. Sponsalibus binis contractis qua preferenda.
2. Fides pactionis & fides consensus quid?
3. Quid si sponsa à sponso, ante contractum cum alia matrimonium, cognita fuerit?

Agitur hoc Tit. de iis, qui bina sponsalia contraxerunt, utra scilicet præferenda sint. Tota verò hæc res adhibita distinctione dirimenda est. Aut enim priora fuerunt sponsalia de futuro, & posteriora de præsentia cum alia persona. Hac specie posteriora præferenda sunt, quòd per hæc dissolvantur sponsalia priora ipso jure, *text. hic in cap. 1. & in c. Sicut* 22, *sup. De sponsalib.* ubi rationem reddidi. Aut utraque fuerunt de præsentia: & certum est priora præferenda esse, etiam si posteriora per concubitum consummata sint, d. c. 1, & c. 2, & c. *fin. h. tit. & c. penult. sup. De sponsal.* ubi & hujus rei rationem diximus. In his totus hic Tit. insumitur, nisi quòd in cap. 4

tractetur de matrimonio contra interdictum judicis contracto, de quo proprius differendi locus erit *inf. sub. tit. De matrim. contracto contra interdict. Eccles.*

Illud tamen proprius inspiciamus, dum textus noster in c. 1, distinguit inter fidem pactionis & consensus. *Fidem pactionis* vocat eum qui mulieri fidem promittit, id est, addicit se eam in uxorem ducturum, si patiatur se cognosci. *Fidem autem consensus*, quando mutuus consensus matrimonialis utrimque intercedit. Et quidem si quis post fidem pactionis datam uni interponat postea fidem consensus cum alterâ, hanc videlicet in uxorem ducendo, quòd huic adhaerere debeat, relicta priorè; propterea quòd cum priorè sponsalia de futuro contracta fuerunt, cum posteriorè verò matrimonium.

Quid si sponsa de futuro antea à sponso cognita fuerit, priusquam hic eum alia matrimonium contraheret? Et puro priora sponsalia præferenda esse, tamquam impleta jam conditione, c. 3,

inf sit prox De appof. nam accipiendus hic concubitus de legitimo sive permisso à jure, qui est inter solos conjuges, *can Nemo blandiatur xxxii. quæst 4* Atque idcirco cum honesta sit, per concubitum simul purificatur, & in matrimonium transit. Aut certè, si de illicito concubitu intelligatur, pro

non adjecta habebitur conditio, tamquam ea turpis sit, ut accidit in matrimonio, *cap fin inf De condit appof ubi latius Gloss & Da. communiter, testis Præpof. hic ad d. cap. 1.* At verò certum est, sponsalia per concubitum subsequentem in matrimonium transire, *cap. Is qui fidem 30 sup. De sponsalib.*

IN TIT. V. DE CONDITIONIBUS APPOSITIS IN DESPONSATIONE
VEL IN ALIIS CONTRACTIBUS.

S U M M A R I A.

1. *Conditio quid & quotuplex.*
2. *Conditio matrimonio an apponi possit?*
3. *Contractus conditionales purificantur eveniente conditione.*
4. *Matrimonium posterius pendente conditione prioris tenet.*
5. *Conditio pro modo accepta non suspendit actum.*

Quandoque sponsalia adjecta conditione contrahuntur, sicut & alii contractus: idcirco hoc Titul. singulari de eo pertractatur.

Est autem conditio, auctore Bartolo ad l. 1. *D. De conditionib. & demonstr.* futurus quidam eventus, in quem dispositio suspenditur, *l. Itaque 39. D. Si certum per & §. sub conditione Instit. De verbor. oblig.* Baque triplicis generis est. Aut enim est casualis, quæ ex casu sive fortuna pendet; ut, *Si hodie navis ex Asia venerit.* Aut potestativa, quæ ex voluntate nostra vel aliena dependet, veluti, *Si decem dederis, si pater consenserit.* Aut mixta, quæ partim ex fortuna, partim ex voluntate pendet, veluti, *Si per mare in patriam rediero, l. unica §. fin autem aliquid C. De caducis tollan. l. Si pater C. De institut. & substitut. & l. Suis 4. D. De hered. instit.* Loquimur autem de conditione propriè dictâ, quæ in futurum tempus concepta est, non quæ in tempus præsens vel præteritum; veluti, si Titius Consul fuerit, vel si Titius jam Consul est. Hæ enim conditiones eventum non suspendunt, sed aut statim infirmant obligationem, si falsæ sint, aut nullâ ratione differunt, si veræ sunt. Quæ autem per rerum naturam sunt certa, non morantur obligationem, licet apud nos incerta sint, *text. in §. conditiones Instit. De verbor. oblig. l. Cum ad præsens cum l. seq. D. Si cert. per. l. Cum in secundo 16. D. De injusto rupto & irritato testam.* Itaque conditio, de qua hic agimus, est eventus futurus, isque incertus. Nam si conditio certè e-

ventura est, puta, *Contraho tecum, si cras Sol oritur,* non conditionalis contractus, sed purus est, *per text. in l. Si pupillus 9. §. 1. D. De novat. & l. Quod sita 18. D. De condit. indeb. Idem est & si conditio ipsa contractui tacitè insit, ut pote, *Contraho tecum, si vixerimus, vel si Deoptauerit.* Nam & hujusmodi conditio putum, non conditionalem contractum constituit, *l. Conditiones 98. & l. i. Gl. & l. Aliquando 106. D. De condit. & demonstrat.**

Cæterum ex titulat. *D. d. Covarr. in hoc lib. IV. Decretal. p. 2. cap. 3. num. 3. cum seq.* matrimonio nullam conditionem apponi posse, sed tantum consensui ad matrimonium. Refert enim matrimonium inter actus legitimos, qui non recipiunt conditionem nec diem, *e. Actus De R. i. in 6. & l. Actus legitimi 77. D. eod. tit.* Si quidem matrimonium, inquit, institutum est ad mutuam cohabitationem & conjunctionem. Repugnat ergo ei conditio, cum eâ pendente effectum minime consequatur. Idem evenire videmus in emancipatione, cui si conditio adjiciatur, nulla planè erit emancipatio, quæ introducta est, ut statim quis liberetur à patria potestate, *d. l. Actus legitimi.* Quare vult Covarr. matrimonio apponi non posse conditionem, licet consensui conditionem rectè adjici posse existimet. Quàm sententiam suam confirmat & juris textu in *cap. Super eo §. hoc tit.* dum vult textus, adveniente conditione cogendum esse eum ad matrimonium contrahendum, qui conditionalem consensum præstitit. Igitur (inquit) nondum erat matrimonium contractum, etiam eveniente conditione.

Verùm hæc sententia Covarr. jure defendi non potest, cum non solum refragetur *text. in can. penult. xxvii. quæst. 1. sed & d. cap. Super eo,* quo dicitur ipse Covarr. Unde magis puto, conditionem matrimonio rectè adjici posse hanc vel similem, *Contraho tecum, si pater consenserit,* ut in specie d. *cap. Super eo.* Quod & probat Glossa ad d. *cap. fin. hoc tit. Innocen. Panormit. & Butrius ad d. cap. fin. hoc tit.*

item